

УДК 342.9

DOI 10.31732/2708-339X-2025-15-A14

СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**Корольова В.В.,***к.ю.н., доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін**Університет економіки та права «КРОК»**м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113**e-mail: viktoriyav@krok.edu.ua**ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2998-6144>***Дронь О.І.,***здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»**Університет економіки та права «КРОК»**м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113**e-mail: dronoo@krok.edu.ua***ADMINISTRATIVE LAW SYSTEM OF UKRAINE****Koroleva V.V.,***Ph.D. in Law, Associate Professor, Department of State and Legal Disciplines,**«KROK» University**Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113**e-mail: viktoriyav@krok.edu.ua**ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2998-6144>***Dron O.I.,***graduate of the Master's degree of**«KROK» University**Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113**e-mail: dronoo@krok.edu.ua*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню системи адміністративного права, її основних інститутів. Визначено, що вже тривалий час йде наукова дискусія про необхідність переосмислення системи адміністративного права, що станом на сьогодні відсутня загально визнана стратегія закономірностей розвитку системи адміністративного права України, перетворення здійснюються безсистемно, зазвичай, під впливом політичного імпульсу чи під тиском сформованих обставин, є ситуаційними, а не планомірними та послідовними. Обґрунтовано, що для подолання несистемності правового регулювання державного управління важливим є ґрунтовне розуміння системи адміністративного права.

В ході роботи виявлено, що критерієм побудови системи адміністративного права є предмет правового регулювання. Встановлено, що сучасний стан адміністративно-правової матерії, наявні проблеми правозастосування призвели до відокремлення матеріально-правової та процесуально-правової складових адміністративного права, стався поділ галузі права на дві самостійні галузі права: на матеріальне та процесуальне. Перегляд структури системи адміністративного права, призвів виділення матеріальної, процедурної і процесуальної складових. Відбувається включення нових правових утворень до системи адміністративного права, зокрема: адміністративно-деліктний інститут, інститут адміністративних процедур (питання дозвільної системи), публічне адміністрування в умовах воєнного стану.

Сформовано висновки про те, що система адміністративного права є побудованою на стійких взаємозв'язках внутрішнього і зовнішнього характеру об'єктивно зумовленою єдністю адміністративно-правових норм, об'єднання яких формують інститути та підгалузі адміністративного права, метою якої є досягнення такого збалансованого стану її компонентів і їх стабільної взаємодії між собою, який забезпечить максимально ефективне регулювання адміністративно-правових відносин.

Ключові слова: система адміністративного права, адміністративна процедура, адміністративний делікт, публічна адміністрація, адміністративно-управлінське право, адміністративний процес, державні послуги, публічне адміністрування в умовах воєнного стану.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 18.

Abstract. The article is devoted to the study of the administrative law system and its main institutions. It is

determined that, as of today, there is no generally recognized strategy for the regularities of the development of the administrative law system of Ukraine. The transformations are carried out unsystematically, usually under the influence of political impulses or under the pressure of existing circumstances; they are situational and not planned or consistent. It is substantiated that, in order to overcome the unsystematic nature of the legal regulation of public administration, a thorough understanding of the administrative law system is important.

In the course of the work, it was revealed that the criterion for building an administrative law system is the subject of legal regulation. It is established that the current state of administrative law and existing problems of law enforcement have led to the separation of the substantive and procedural components of administrative law, dividing the field of law into two independent branches: substantive and procedural. A review of the structure of the administrative law system led to the separation of the substantive, procedural, and organizational components. New legal entities are being included in the system of administrative law, in particular: the administrative tort institute, the institute of administrative procedures (issues of the permitting system), and public administration under martial law.

The conclusions are drawn that the system of administrative law is built on stable relationships of an internal and external nature, objectively determined by the unity of administrative legal norms, the combination of which is formed by the institutes and sub-branches of administrative law. The purpose of these components is to achieve a balanced state and their stable interaction, which will ensure the most effective regulation of administrative legal relations.

Keywords: administrative law system, administrative procedure, administrative tort, public administration, administrative and management law, administrative process, public services, public administration under martial law.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 18.

Постановка проблеми. Вже тривалий час йде наукова дискусія про необхідність переосмислення системи адміністративного права, що склалася, періодично активізуючись як реакція у відповідь на ініціативу авторів, які викладають власне бачення цієї методологічно важливої проблеми, що очікує свого конструктивного рішення. Безперервні спроби розібратися в концептуальному підході до розробки цієї теоретичної проблеми свідчать про її актуальність для нових досліджень, результати яких здатні суттєво змінити уявлення про те, що ж повинна включати система адміністративного права на даному етапі розвитку правової думки.

У науковому співтоваристві не заперечується факт еволюційної трансформації всієї системи права сучасної держави України, яка не може залишатися незмінною, близькість позицій спостерігається і в тому, що вона потребує розробки парадигми, заснованої на попередньому знанні і, що важливіше, моделює її майбутні стан (параметри). Цьому сприяє процес євроінтеграції України, який викликає потребу оновлення національної адміністративної доктрини та ставить на порядок денний адаптацію адміністративного законодавства України до вимог Європейського Союзу. Загалом нові концептуальні підходи повинні відповідати на питання про те, в якому напрямку і відповідно до яких закономірностей розвиватиметься система адміністративного права України для того, щоб відповідати рівню розвитку суспільства, максимально повно

задовольняти його запити на забезпечення прав і законних інтересів усіх суб'єктів, що знаходяться під охороною закону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наука адміністративного права помітно не просунулась у вирішенні, безумовно, складної теоретичної проблеми побудови сучасної системи адміністративного права на науково вивірених об'єктивних критеріях концептуального характеру. Розробка та обґрунтування наукових підходів для формування оновленої моделі цієї фундаментальної галузі публічного права, як і раніше залишається актуальним завданням, на вирішення якої потрібні колективні зусилля. Окремі питання дослідження системи адміністративного права були предметом наукового пошуку ряду науковців, зокрема, таких як: Авер'янов В. Б., Битяк Ю. П., Бойко І. В., Карабін Т. О., Коломоєць Т., Колпакова В., Кузьменко О. В., Мельник Р., Миколенко О. М., Мандриченко Ж., Писаренко Н. Б., Педько Ю. С., Рябченко О. П., Савранчук Л. Л., Чорна В. Г., Шахов С. В. та ін.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Станом на сьогодні відсутня загальновизнана стратегія закономірностей розвитку системи адміністративного права України, виражена, наприклад, у вигляді загальнодержавної програми розвитку законодавства на найближчу та довгострокову перспективу, що негативним чином впливає і на вдосконалення системи права. Загалом, перетворення здійснюються безсистемно, зазвичай, під впливом політичного імпульсу чи під тиском сформованих обставин, тобто

є ситуаційними, а не планомірними та послідовними. Відтак, більшість проблем низької якості державного управління в сучасних умовах обумовлена не так пробілами та протиріччями правового регулювання окремих питань державного управління, як несистемним характером правового регулювання державного управління в цілому. Зважаючи на це, для подолання несистемності правового регулювання державного управління важливим є ґрунтовне розуміння системи адміністративного права.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення досягнень української науки щодо системи адміністративного права України, виявлення основних проблем у цій сфері та формулювання відповідних пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Складні правові та соціальні явища найконструктивніше розглядати з позицій системного підходу. Категорія «система» – одне з ключових методологічних наукових понять у сучасному соціальному знанні. Отже, як з'ясування, так і розробка з урахуванням сучасних реалій правової та соціальної дійсності мають визначальне методологічно необхідне значення для системи адміністративного права як галузі правової системи та навчальної дисципліни.

Адміністративне право є правом управлінським, становить невід'ємну і дуже значну частину правової системи сучасної України і відповідно, поряд із власними, підпорядковується загальним закономірностям її побудови та функціонування. І адміністративне законодавство, і наука адміністративного права, і однойменна навчальна дисципліна також повинні вибудовуватися за системним принципом, який цілком можна назвати універсальною властивістю складноорганізованих соціальних систем [1, с. 32].

З'ясування предмета й системи адміністративного права пов'язані з необхідністю подолання істотних розбіжностей у поглядах вітчизняних адміністративістів, які пропонують часом цілком протилежні моделі побудови цієї галузі адміністративного права. Виходячи з масштабності та складності проблеми розробки сучасної системи адміністративного права необхідно зупинитися на принципово важливих наукових по-

ложеннях. Спираючись на природну логіку пізнання, доцільно, що вступною частиною науки адміністративного права є догматична частина. Відповідно до діалектичного методу пізнання першим розділом догматичної частини, можна розглядати історичний аналіз розвитку адміністративного права. У цьому випадку можна простежити і краще зрозуміти, як явище виникло, які періоди свого розвитку воно пройшло, і чим воно стало у сучасній правовій та соціальній дійсності [2, с. 23].

Станом на сьогодні найбільш поширеним підходом є поділ адміністративного права на Загальну та Особливу частини. Традиційно до Загальної частини відносили норми, що закріплювали принципи здійснення управління; правове становище суб'єктів адміністративного права; форми і методи управлінської діяльності, спеціальні адміністративно-правові режими; засоби забезпечення законності і дисципліни у сфері управління, а також регламентували адміністративний процес і відповідальність відповідно до адміністративного права. Особлива частина об'єднувала нормативні положення, якими визначалися правові основи та організація управління: а) економікою; б) соціально-культурною сферою; в) адміністративно-політичною сферою [3, с. 53].

Втім, все більше виникає дискусій щодо доцільності такого поділу в сучасних умовах розвитку суспільства. Повністю ліквідувати структуру адміністративного права, що складається з Загальної та Особливої частин, недоцільно, а в основу їх поділу слід покласти предмет регулювання. Критерієм побудови системи адміністративного права є предмет правового регулювання. Визначення змісту предмета адміністративно-правового регулювання управлінських відносин дозволяє схилитися до концепції широкого розуміння предмета адміністративного права. Такий підхід у сучасних умовах найбільше адекватно відбиває зміст предмета адміністративно-правового регулювання управлінських відносин (предмету адміністративного права). Сучасний стан адміністративно-правової матерії, наявні проблеми правозастосування призвели до відокремлення матеріально-правової та процесуально-правової складових адміністра-

тивного права, стався поділ галузі права на дві самостійні галузі права: на матеріальне та процесуальне [4, с. 113].

Відповідно, до загальної частини варто включити: 1) поняття та сутність управління; 2) суб'єкти управлінських дій; 3) структуру та зміст державного управління; 4) управлінський процес; 5) адміністративний примус; 6) адміністративно-юрисдикційний процес; 7) адміністративний процес чи адміністративно-правовий судовий захист; 8) відшкодування шкоди та шкоди, заподіяної в адміністративному порядку; 9) контроль та нагляд [5, с. 205].

Формуючи науковий підхід щодо перегляду структури системи адміністративного права, Рябченко О. П. пропонує виділення матеріальної, процедурної і процесуальної складових. Якщо доцільність характеристики судового адміністративного процесу як окремої групи адміністративних процесуальних правовідносин, урегульованих адміністративними процесуальними нормами, не виникає принципівих застережень, то виділення інших видів адміністративних процесуальних правовідносин може бути піддане сумніву. Вказане стосується таких груп адміністративних правовідносин, якими охоплено, по суті, позапроцесуальні провадження: провадження щодо розгляду скарг громадян (адміністративне оскарження), дисциплінарне провадження, реєстраційні провадження, дозвільні провадження та інші адміністративні неюрисдикційні провадження [6, с. 114].

За аналогією з іншими галузями права (цивільним та кримінальним), зберігаючи Загальну та Особливу частини адміністративного права, колишню форму варто наповнювати новим змістом, втім, це не просте завдання. Зміни у змісті регулювання тих чи інших відносин, які ведуть до нової структуризації Загальної та Особливої частин адміністративного права. Отже, постають питання про місце у досліджуваній системі адміністративно-правових режимів, контролю, адміністративного примусу, про сутність і наповнення адміністративного процесу тощо.

Систематизація правових норм галузі адміністративного права може бути проведена за різними підставами. При цьому необ-

хідно дотримуватися двох вимог: по-перше, щоб систематизація виходила з об'єктивної наявності та об'єктивної диференціації норм, і, по-друге, щоб систематизація приносила певну користь науці та практиці. Також пропонують виділити Спеціальну частину, що включає адміністративно-політичний блок управління (безпека, громадський порядок, управління внутрішніми справами, управління у сфері зовнішніх зносин і т.д.). Цей підхід не змінює систему адміністративного права, вносячи у ній лише незначне коригування.

Структура системи адміністративного права складається із груп адміністративно-правових відносин у сфері державного управління господарсько-економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферою та адміністративно-правових відносин, що виникають під час вирішення конфліктів у сфері державного управління.

Так, перша група поєднує адміністративно-правові відносини у сфері державного управління господарсько-економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами життя суспільства. Характерною особливістю цих правовідносин і те, що вони, реалізуючи управлінську волю держави, є засобом організації планування, забезпечення керованих об'єктів фінансовими засобами. Вони координують роботу нижчестоящих виконавчо-розпорядчих органів, підприємств, організацій та установ. Зрештою, у процесі реалізації управлінських адміністративно-правових відносин забезпечується контроль та нагляд як особливі функції державного управління. Ці відносини формують підгалузь адміністративного права – адміністративно-управлінське право.

Сучасна держава повинна знаходитись у безперервному пошуку оптимальної моделі державного (адміністративного) впливу щодо суспільства. Державне управління має мати гнучкий характер, мати можливість своєчасно реагувати на виклики і загрози, що виникають, а також бути готовим працювати в надзвичайних обставинах. Сучасна держава повинна мати дві системи державного управління: модель управління, що діє у звичайних (нормальних) умовах

та систему управління на випадок надзвичайних обставин, спричинених причинами соціального, природного та техногенного характеру. Слід зазначити, що державне управління, як функціональна та інституційна категорія, має певні алгоритми, які загалом мають універсальний характер. Державні послуги – це сучасна позитивна форма державного управління, поява якої нині підвищила ефективність управління, а також знизилася корупційні ризики при взаємодії посадової особи та громадянина.

Інша група адміністративно-правових відносин виникає під час вирішення конфліктів у сфері державного управління у процесі забезпечення органами державного управління громадського порядку, громадської безпеки. Ці відносини виникають з урахуванням деліктів. Делікт в адміністративному праві можна визначити як навмисне винну дію (бездіяльність), вчинене суб'єктом адміністративного правовідносини, що порушує норми адміністративного права і що тягне за собою адміністративну відповідальність. Адміністративний делікт є складною системою зв'язків між органами державного управління (або його законним і повноважним представником) і керованими суб'єктами. Один з них – керуючий – своєю поведінкою здійснює управлінську волю держави, а інший (його в літературі називають адміністративним деліктним) своїми діями чи бездіяльністю суперечить здійсненню цієї волі. Між ними виникають інформаційні, організаційні чи правозастосовні зв'язки, що регулюють поведінку сторін. Норми адміністративного права регулюють ці зв'язки, формують особливу групу адміністративних правовідносин – адміністративно-деліктні правовідносини.

Адміністративно-деліктні правовідносини, хоч і дотичні до адміністративно-управлінських правовідносин, але за своєю сутністю відрізняються від них своїм негативним, колізійним характером. Саме цей колізійний характер проводить лінію розмежування і водночас зіткнення двох підгалузей адміністративного права: адміністративно-управлінського та адміністративно-деліктного. Миколенко О. М. в межах предмету адміністративно-деліктного права пропонує виділяти матеріальні

(встановлення підстав адміністративної відповідальності, визначення видів адміністративних стягнень, застосування обставин, що виключають адміністративну відповідальність, звільнення особи від адміністративної відповідальності, накладення на особу додаткових зобов'язань тощо) та процесуальні (порушення справи про адміністративне правопорушення, застосування заходів процесуально-забезпечувального характеру, розгляд справи органами адміністративної юрисдикції та їх посадовими особами, перегляд постанови по справі тощо) суспільні відносини. Такий перелік суспільних відносин розкриває функціональне призначення адміністративно-деліктного права як в системі права України в цілому, так і в системі адміністративного права, зокрема [7, с. 61].

Щодо появи нових правових утворень а системі адміністративного права, зокрема публічно-правового характеру, існують різні погляди. Обґрунтовується виділення з адміністративного права нових галузей, таких як спортивне право, службове право, поліцейське право. Втім, для цього немає об'єктивних обставин, якщо всі ці галузі мають загальний предмет регулювання і є частинами адміністративного права. Так, до структури поліцейського права як підгалузі особливого адміністративного права повинні входити наступні сукупності норм: що визначають та регулюють утворення органів, які забезпечують публічну безпеку та правопорядок; унормовують завдання та повноваження органів поліції; врегульовують підстави та порядок застосування поліцейських заходів, процедури їх здійснення; а також опосередковують права та обов'язки громадян у сфері поліцейської діяльності. Тобто, поліцейське право є з одного боку – елементом права адміністративного, з іншого боку – тяжіє до певної автономії, зумовленої предметом і об'єктом правового регулювання, і навіть методом правового впливу [8, с. 163].

Мельник Р. вказує, що реформування загальної частини адміністративного права, яке повинно здійснюватися у напрямках: виведення за межі загальної частини адміністративного права інститутів, які не відповідають призначенню останнього у правовій, демократичній державі (наприклад,

інституту адміністративної відповідальності); включення правових утворень, для яких довгий час у загальній частині адміністративного права не знаходилося місця (наприклад, інституту адміністративних процедур). Адже, інститут адміністративних процедур має надзвичайно важливе значення для забезпечення законності та ефективності публічного управління, підвищення рівня гарантованості прав, свобод та законних інтересів приватних осіб, що беруть участь в адміністративно-правових відносинах; що структурування особливої частини не за юридичними, а за управлінськими критеріями призвело до появи галузі права, яка відрізняється нечіткістю структури, відсутністю «правової логіки» її побудови та системного упорядкування [3, с. 54].

Безсумнівним є те, що інститут адміністративної процедури в системі адміністративного права відіграє вкрай важливу роль. Його значущість посилюється ще й усвідомленням основного завдання суб'єктів публічного адміністрування: воно полягає у вирішенні конкретних справ шляхом прийняття індивідуальних актів [9, с. 79]. Переважна більшість таких справ має позитивний характер, спрямована на реалізацію прав приватних осіб і не пов'язана з юрисдикційною діяльністю публічної адміністрації [10, с. 272]. Свого часу на важливості виокремлення інституту адміністративної процедури в системі адміністративного права наголошував В. Авер'янов [11, с. 9]. Позиції науковців зводяться до того, що врегулювання значної частини суспільних відносин, які виникають у зв'язку зі створенням суб'єктами публічного адміністрування умов для реалізації прав та обов'язків приватних осіб, а також із прийняттям актів, спрямованих на задоволення публічного інтересу, потребує встановлення особливих правил, які у своїй сукупності утворюють окремі інститут [11, с. 12].

Інститути повноважень публічної адміністрації та адміністративної процедури дають загальну інформацію щодо статусу та порядку здійснення сервісних та/або управлінських функцій суб'єктами влади. Застосування норм цих інститутів суб'єктами влади, здатними виконувати зазначені функції з метою вирішення конкретних питань

(наприклад, питань акумулювання і використання бюджетних коштів, оподаткування, соціального забезпечення, дотримання правил будівництва, забезпечення громадського порядку тощо), дає змогу виявити специфіку їх (суб'єктів) діяльності, а відтак – встановити необхідність запровадження та систематизації особливих правил для такої діяльності [12, с. 180].

Сучасний стан розвитку суспільних відносин зумовив переформатування окремих елементів системи адміністративного права. Таке переформатування було здійснене під впливом ухваленого Закону України «Про адміністративну процедуру» [13], а також низки інших законодавчих інновацій, які значно збагатили сферу публічного адміністрування [14, с. 41]. Станом на сьогодні в межах системи адміністративного права виокремлено особливості здійснення публічного адміністрування в умовах воєнного стану та воєнної агресії проти України: військово-цивільні адміністрації, військові адміністрації, агресія, воєнний стан і публічна служба та ін., що унормовано Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [15] та указом Президента Закон «Про введення воєнного стану в Україні» [16].

З огляду на отримання у 2022 р. Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, для формування системи адміністративного права принциповим є викладення її крізь призму основних положень європейського адміністративного права. Коломосьць Т., Колпаков В. Д. вважають, що такий крок є необхідним та обов'язковим не лише з огляду на євроінтеграційні прагнення України, а й із позиції того, що чимала кількість українських юристів уже доволі активно працює на європейському рівні, а якщо так, то європеїзація українського адміністративного права є важливим чинником підвищення знань останніх про європейське право [17, с. 155].

Висновки. Ґрунтуючись на проаналізованих умовах побудови структури сучасного адміністративного права, можна формувати її зміст, виявляти стійкі зв'язки елементів цієї системи, які можуть бути використані для подальшого дослідження питань адміністративного права. Вищевикладені положення дозволяють виокремити такі

елементи системи сучасного адміністративного права: право державного управління, адміністративно-деліктне право та процес. Ці елементи визначаються як «нормативно-правова спільність», що є поєднанням норм адміністративного права за цільовим критерієм, тобто має завдання сформувавши всередині галузі права нормативне об'єднання, що відображає цільове призначення галузі, та адміністративно-правову теоретичну модель цієї систематики та структурування галузі права на інститути.

Загалом, критерієм побудови системи адміністративного права є предмет правового регулювання. Для сучасності характерним є поділ галузі адміністративного права на дві самостійні галузі права: на матеріальне та процесуальне. Перегляд структури системи адміністративного права, призвів

виділення матеріальної, процедурної і процесуальної складових. Також відбувається включення нових правових утворень до системи адміністративного права, зокрема: адміністративно-деліктний інститут, інститут адміністративних процедур (питання дозвільної системи), публічне адміністрування в умовах воєнного стану. В цілому система адміністративного права є побудованою на стійких взаємозв'язках внутрішнього і зовнішнього характеру об'єктивно зумовленою єдністю адміністративно-правових норм, об'єднання яких формують інститути та підгалузі адміністративного права, метою якої є досягнення такого збалансованого стану її компонентів і їх стабільної взаємодії між собою, який забезпечить максимально ефективно регулювання адміністративно-правових відносин.

Література:

1. Педько Ю. С. Предмет та система адміністративного права: окремі дискусійні питання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 28-36.
2. Мандриченко Ж. Ціннісне значення галузі адміністративного права у системі права України. *Law. State. Technology*. 2024. Вип. 2. С. 20-25.
3. Мельник Р. До питання оновлення системи адміністративного права України. *Правова інформатика*. 2007. № 3. С. 52-56.
4. Кузьменко О. В., Чорна В. Г. Проблеми місця та змісту адміністративного процесу в системі права. *Право України*. 2021. № 10. С. 110-120.
5. Шахов С. В. Система адміністративного права: теоретико-правовий аналіз її мети, компонентів та зв'язків. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2(4). С. 199-208.
6. Рябченко О. П. До питання про реструктуризацію системи адміністративного права: окремі наукові позиції. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2021. № 3. С. 110-116.
7. Миколенко О. М. Дискусійні питання щодо визначення предмету адміністративно-деліктного права та його функціональне призначення в системі права України. *Правова держава*. 2018. № 29. С. 58-63.
8. Карабін Т. О. Проблеми формування поліцейського права у системі особливого адміністративного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2022. Вип. 68. С. 162-167.
9. Савранчук Л. Л. Сутність та місце адміністративної процедури в системі адміністративного права як центрального інституту галузі права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Вип. 6. С. 77-81.
10. Dreyfus M. France. The Changing Legal Framework for Services of General Interest in Europe: Between Competition and Solidarity / M. Dreyfus ; ed. by M. Krajewski, U. Neergaard, J. van de Gronden. The Hague : T.M.C. Asser Press, 2009. P. 271-290.
11. Авер'янов В. Б. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 3. С. 8-14.
12. Битяк Ю. П., Бойко І. В., Писаренко Н. Б. Система адміністративного права. *Право України*. 2017. № 12. С. 173-183.
13. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 06.01.2025)
14. Коломоєць Т., Колпаков В. Доктрина адміністративного права vs постмодерн: від «сервісної» галузі до права юридичних смислів. *Право України*. 2022. Вип. 4. С. 34-51.
15. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
16. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. *Голос України*. № 37 від 24.02.2022.
17. Коломоєць Т., Колпаков В. Стандартизація європейських практик в адміністративному праві України. *Аптаро*. 2022. Вип. 1. С. 152-159.

References:

1. Pedko Y. S. (2011). Predmet ta systema administratyvnoho prava: okremi dyskusiini pytannia. [Subject and system of administrative law: some discussion issues]. Aktualni problemy derzhavy i prava. Vyp. 62. S. 28-36.
2. Mandrychenko Z. (2024). Tsinnisne znachennia haluzi administratyvnoho prava u systemi prava Ukrainy. [The value of the field of administrative law in the legal system of Ukraine]. Law. State. Technology. Vyp. 2. S. 20-25.
3. Melnyk R. (2007). Do pytannia onovlennia systemy administratyvnoho prava Ukrainy. [On the issue of updating the administrative law system of Ukraine]. Pravova informatyka. № 3. S. 52-56.
4. Kuzmenko O. V., Chorna V. H. (2021). Problemy mistsia ta zmistu administratyvnoho protsesu v systemi prava. [Problems of the place and content of the administrative process in the legal system]. Pravo Ukrainy. № 10. S. 110-120.
5. Shakhov S. V. (2016). Systema administratyvnoho prava: teoretyko-pravovyi analiz yii mety, komponentiv ta zviazkiv. [The system of administrative law: a theoretical and legal analysis of its purpose, components and connections]. Naukovyi visnyk publichnogo ta pryvatnoho prava. Vyp. 2(4). S. 199-208.
6. Riabchenko O. P. (2021). Do pytannia pro restrukturyzatsiiu systemy administratyvnoho prava: okremi naukovy propozytzii. [On the issue of restructuring the administrative law system: some scientific proposals]. Yurydychnyi visnyk. Povitriane i kosmichne pravo. № 3. S. 110-116.
7. Mykolenko O. M. (2018). Dyskusiini pytannia shchodo vyznachennia predmetu administratyvno-deliktneho prava ta yoho funktsionalne pryznachennia v systemi prava Ukrainy. [Discussion questions regarding the definition of the subject of administrative tort law and its functional purpose in the legal system of Ukraine]. Pravova derzhava. № 29. S. 58-63.
8. Karabin T. O. (2022). Problemy formuvannia politseiskoho prava u systemi osoblyvoho administratyvnoho prava. [Problems of forming police law in the system of special administrative law]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii : Pravo. Vyp. 68. S. 162-167.
9. Savranchuk L. L. (2021). Sutnist ta mistse administratyvnoi protsedury v systemi administratyvnoho prava yak tsentralnogo instytutu haluzi prava. [The essence and place of administrative procedure in the system of administrative law as a central institution of the field of law]. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk. Vyp. 6. S. 77-81.
10. Dreyfus M. (2009). France. The Changing Legal Framework for Services of General Interest in Europe: Between Competition and Solidarity / M. Dreyfus ; ed. by M. Krajewski, U. Neergaard, J. van de Gronden. The Hague : T.M.C. Asser Press. P. 271-290.
11. Averianov V. B. (2009). Znachennia administratyvnykh protsedur u reformuvanni administratyvnoho prava. [The importance of administrative procedures in the reform of administrative law]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. № 3. S. 8-14.
12. Bytiak Y. P., Boiko I. V., Pysarenko N. B. (2017). Systema administratyvnoho prava. [Administrative law system]. Pravo Ukrainy. № 12. S. 173-183.
13. Pro administratyvnu protseduru: Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 r. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>. (Accessed January 06, 2025)
14. Kolomoiets T., Kolpakov V. (2022). Doktryna administratyvnoho prava vs postmodern: vid "servisnoi" haluzi do prava yurydychnykh smysliv. [The doctrine of administrative law vs. postmodernism: from the "service" industry to the law of legal meanings]. Pravo Ukrainy. Vyp. 4. S. 34-51.
15. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 r. № 389-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2015. № 28. St. 250.
16. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 64/2022 vid 24 liutoho 2022 r. Holos Ukrainy. № 37 vid 24.02.2022.
17. Kolomoiets T., Kolpakov V. (2022). Standartyzatsiia yevropeiskykh praktyk v administratyvnomu pravi Ukrainy. [Standardization of European practices in the administrative law of Ukraine]. Amparo. Vyp. 1. S. 152-159.

Стаття надійшла до друку 09 січня 2025 року